

Valoarea metodei comprehensive a lui Wesley Newcomb Hohfeld pentru un raționament juridic valid

The value of Wesley Newcomb Hohfeld's comprehensive method for a valid legal reasoning

Lect. univ. dr. **Dana DIACONU***
Universitatea de Vest din Timișoara
Facultatea de Drept

Abstract

The paper presents a synthesis of Wesley Newcomb Hohfeld's conceptual scheme of jural relations, highlighting the way this methodology ensures terminological rigor and, consequently, the validity of legal reasoning, especially by eliminating terminological confusion. The article also evokes the current relevance of this theory, its renaissance in H.L.A. Hart's theory, and the importance of the author's work more than 100 years after the publication of his works.

Keywords: methodology; jural terminology; jural relations; legal reasoning; Wesley Newcomb Hohfeld.

Rezumat

Lucrarea prezintă o sinteză a schemei conceptuale a relațiilor juridice a lui Wesley Newcomb Hohfeld, evidențiind modalitatea în care această metodologie asigură rigoarea terminologică și, consecutiv, validitatea raționamentului juridic, în special prin eliminarea confuziei terminologice. Lucrarea evocă totodată actualitatea acestei teorii, renașterea ei în teoria lui H.L.A Hart și importanța operei autorului după mai bine de 100 de ani de la publicarea lucrărilor sale.

Cuvinte-cheie: metodă; terminologie juridică; relații juridice; raționament juridic; Wesley Newcomb Hohfeld.

Într-o lucrare celebră scrisă la începutul secolului al XX¹-lea, Wesley Newcomb Hohfeld concepe o schemă conceptuală a relațiilor juridice, care are la bază câteva noțiuni juridice și relațiile care se stabilesc între ele.

* dana.diaconu@e-uvt.ro.

¹ Wesley Newcomb Hohfeld, *Fundamental Legal Conceptions as Applied in Judicial Reasoning*, în *The Yale Law Journal*, vol. 26, nr. 8, 1917, pp. 710-770, disponibil *in extenso* la adresa <http://www.jstor.org/stable/>

Drept <i>Right</i>	Obligație <i>Duty</i>	Putere <i>Power</i>	Răspundere <i>Liability</i>
Privilegiu <i>Privilege</i>	No-Right <i>No-Right</i>	Imunitate <i>Immunity</i>	Incapacitate <i>Disability</i>

Această modelare a relațiilor juridice utilizează **o schemă de raportare relativă**² a unui număr de opt concepte juridice fundamentale, care formează în opinia autorului „cel mai mic numitor comun” al dreptului (*the lowest common denominator*)³.

Prin urmare, prin folosirea acestui instrument comprehensiv, orice realitate juridică poate fi **înțeleasă** și **poziționată** în schema propusă de autor.

1. Cele opt concepte fundamentale formează, într-o primă raportare, o schemă corelativă (1). Cu același opt concepte, într-o secundă raportare, autorul modelează și o schemă antagonică (2).

(1) Pe de o parte, corelativele (*jural correlatives*) descriu **aceeași relație juridică**, dar din perspectivele a două subiecte de drept, A și B. Încercând să identificăm un scop general al autorului, am putea zice că stabilind natura co-relației, aceste corelative **poziționează** pe A și pe B în relația dintre ele (relația A-B):

Corelativele **drept**⁴ (*right*) și **obligația** (*duty*) își găsesc sensul astfel: dacă A are un **drept** (revendicare) împotriva lui B, atunci B are o **obligație** corelativă față de A de a

786270. Lucrarea a fost celebrată, la 100 de ani de la publicare (a se vedea, în acest sens, un articol omagial al lui Kit Barker, *Private Law, Analytical Philosophy and the Modern Value of W.N. Hohfeld: A Centennial Appraisal*, în *Oxford Journal of Legal Studies*, Autumn 2018, vol. 38, nr. 3, pp. 585-612, disponibil *in extenso* la adresa <https://www.jstor.org/stable/10.2307/48561051>).

² Aceasta nu înseamnă că toate problemele de drept se pot rezolva prin analiza relațiilor juridice. James Brady, un ilustru comentator al lui Hohfeld a atras atenția că „he did not, however, make the mistake of believing that legal cases could be decided on the basis of the logic of relations alone” (vezi J. Brady, *Law, Language and Logic: The Legal Philosophy of Wesley Newcomb Hohfeld*, în *Transactions of the Charles S. Peirce Society*, Fall 1972, vol. 8, nr. 4, Indiana University Press, p. 247, disponibil *in extenso* la adresa <https://www.jstor.org/stable/40319668>).

³ Expresia îi aparține chiar lui Hohfeld, care o folosește într-un articol precedent (vezi W. Newcomb Hohfeld, *Some fundamental legal conceptions as applied in judicial reasoning*, în *The Yale Law Journal*, vol. 16, nr. 23, 1913, *apud* P. Schlag, *How to do things with Hohfeld*, în *Law and Contemporary Problems*, vol. 78:185, p. 188).

⁴ Aici trebuie să subliniem contribuția esențială a lui Hohfeld la conceptualizarea dreptului, în sens de drept subiectiv. Autorul a subliniat utilizarea ambiguă de către juriști a termenului „drept” (schema de relații juridice pe care o propune oferă un cadru analitic riguros pentru acest termen, întrucât **forțează claritatea conceptuală** a termenului, întrucât pune în legătură corelativă **dreptul** doar cu **obligația**). Hohfeld argumentează că termenul „drept” este folosit în mod generic de juriști pentru a acoperi, de fapt, patru concepte legale fundamentale distincte: 1) dreptul (*claim-right*), adică revendicarea afirmativă a unei persoane împotriva alteia, corelativă unei **obligații**; 2) privilegiul (*privilege/liberty*), adică absența unei obligații sau libertatea de acțiune a unei persoane față de altcineva, corelativă unui non-drept; 3) puterea (*power*), adică abilitatea legală de a produce o schimbare în relațiile juridice, corelativă unei răspunderi (*liability*); 4) imunitatea (*immunity*), adică scutirea de controlul legal sau de puterea unei persoane de a modifica relațiile juridice ale altei persoane, corelativă unei incapacități (*disability*). „Contaminarea lingvistică” pe care o identifică autorul a fost valorificată masiv ulterior de doctrină (J. Brady, *op. cit.*, pp. 246-263).

acționa sau a se abține. Dreptul, în sens strict, este **revendicarea afirmativă** a unei conduite împotriva altui subiect de drept.

În cazul corelativelor **privilegiu** (*privilege/liberty*) și **non-drept** (*no-right*), un privilegiu al lui A (sau o libertate) reprezintă **absența unei obligații** a lui A (adică A nu este obligat față de B). Corelativ, B deține un non-drept față de A.

Corelativele **putere** (*power*) și **răspundere** (*liability*) sunt legate în sensul că o putere a lui A este **abilitatea legală** a lui A ca acesta, doar prin voința sa, să poată **de a schimba relațiile juridice ale lui B**. Corelativ, subiectul B, cealaltă parte a relației, se află sub o **răspundere** (*liability*) față de A, în contextul schimbării relațiilor sale juridice prin voința lui A.

În fine, în cazul corelativelor **imunitate** (*immunity*) și **incapacitate** (*disability*), o imunitate a lui A este **libertatea sa de controlul legal** pe care ar putea să îl exercite B asupra sa; este scutirea lui A de a i se modifica relațiile juridice prin simplul act de voință al lui B. Corelativ, subiectul B are o **incapacitate** (*disability*) de a produce schimbarea respectivă în relațiile juridice ale lui A.

(2) Pe de altă parte, opusele (*jural opposites*) fixează **două poziții juridice care se exclud reciproc**, și care, de aceea, nu pot aparține aceleiași persoane. Opusele fixează două poziții juridice care se exclud reciproc și care nu pot aparține **aceleiași persoane (A) în același timp** cu privire la același subiect⁵:

Opusul juridic al **dreptului** (*right*) este **non-dreptul** (*no-right*). Dacă subiectul de drept A deține un drept, atunci A nu poate avea un non-drept cu privire la același subiect.

Opusul juridic al **obligației** (*duty*) este **privilegiul** (*privilege*). Dacă persoana B are obligație față de persoana A să realizeze o acțiune, atunci B nu are un privilegiu față de A care să îi permită lui B să nu realizeze acțiunea respectivă.

Opusul juridic al **privilegiului** (*privilege*) este **obligația** (*duty*). Dacă persoana A are un privilegiu de a avea o anumită conduită față de persoana B, acest privilegiu neagă obligația lui A de a acționa în alt fel față de B.

Opusul juridic al **non-dreptului** (*no-right*) este **dreptul** (*right*). Dacă persoana A are un non-drept față de B, atunci B nu are un drept împotriva lui A.

Opusul juridic al **puterii** (*power*) este **incapacitatea** (*disability*). Când A are o putere, un control al relațiilor altei persoane, opusul logic este poziția juridică în care A nu are capacitatea de a controla relațiile juridice ale acestei persoane, deci o incapacitate a lui A.

Opusul juridic al **răspunderii** (*liability*) este **imunitatea** (*immunity*). Dacă subiectul B este sub o răspundere (supunere) față de puterea lui A, opusă este situația juridică în care B are o imunitate (scutire) față de puterea lui A.

⁵ Aici, comentatorii lui Hohfeld, chiar și cei contemporani cu autorul, au înțeles importanța crucială a opuselor, care sunt, în esență, nu doar concepte contradictorii, ci contrastează două poziții din punctul de vedere al aceleiași persoane. Ele descriu prin ceea ce are și prin ceea ce nu are una și aceeași persoană (a se vedea, în acest sens, W. Wheeler Cook, *Hohfeld's contributions to the science of law*, în *The Yale Law Journal* nr. 8/1919, vol. 28, pp. 727-729, disponibil *in extenso* la adresa <https://www.jstor.org/stable/787275>. Ele reprezintă deci un contrast, nu o oglindire în partea opusă, ci ele sunt „the opposite direction of the content of the jural relation, după cum nuanțează un autor mai recent (vezi la M. Vatterio, *From W.N. Hohfeld to J.R. Commons and beyond?*, în *The American Journal of Economics and Sociology*, 2010, p. 845).

Opusul juridic al **imunității** (*immunity*) este **răspunderea** (*liability*). Imunitatea (scutirea de a-ți fi schimbate relațiile juridice prin voința altei persoane) este opusul logic al răspunderii (supunerea față de situația de a-ți fi schimbate relațiile juridice prin voința altei persoane).

Opusul juridic al **incapacității** (*disability*) este **puterea** (*power*). Incapacitatea lui A (lipsa puterii sale) este opusul puterii lui A, care are abilitatea juridică ca doar prin voința sa unilaterală să schimbe relațiile juridice ale lui B.

Prin urmare, cele opt concepte fundamentale sunt împărțite de Hohfeld în două clase de relații. În interiorul fiecărei clase, există o corelație pe orizontală și opozabilitate pe diagonală⁶. În momentul în care afirmăm că A are o *obligatie*, se presupune că A are o obligație față de cineva⁷, anume B, care are *dreptul* corelativ obligației antementionate; și, de asemenea, presupunem că A nu are *niciun privilegiu* față de B. Când spunem că A are o *putere*, presupunem că A, prin propria sa voință, poate schimba relațiile juridice pe care le are B; în consecință, B are o *răspundere juridică* (concretă) corelativă puterii lui A asupra sa; în același timp, admitem și că nu este adevărat că A are o *incapacitate* față de relațiile juridice ale lui B, corelate *imunității* lui A.

2. Pe lângă cele **două categorii logice de bază** (corelative și opuse) care definesc structura interioară a schemei, modelul lui Hohfeld evidențiază că cele opt concepte fundamentale formează (și) **două clase majore de relații**, de această dată din punctul de vedere al **funcției** relațiilor lor în sistemul normativ.

Relațiile juridice de ordinul întâi (*first-order positions*) sunt pozițiile juridice de bază, care se referă direct la **conduita** așteptată, permisă sau interzisă între subiectele de drept (drept, obligație, privilegiu, non-drept). Definiția și aplicarea acestor relații de prim ordin sunt considerate **exogene**, adică depind de acțiunile unei instanțe sau ale funcționarilor publici și de cerințele legale, pe care agenții privați nu le pot afecta.

Relațiile juridice de ordin superior/relațiile juridice de ordinul doi (*higher-order positions/second-order relations*) sunt pozițiile juridice care se referă la modul în care **relațiile normative pot fi modificate** și se raportează doar indirect la permisivitatea sau obligativitatea conduitei fizice propriu-zise (putere, răspundere, imunitate și incapacitate). Acest tip de relații au un **mecanism endogen** de definire și aplicare. Relevanță pentru a delimita și a pune în aplicare aceste relații juridice este intervenția individuală (ca efort sau investiție)⁸.

⁶ W.N. Hohfeld, *op. cit.*, p. 710.

⁷ În contrast cu datoriile morale non-direcționale, obligațiile (în sens hohfeldian, *duty*) sunt în primul rând **direcționale**, întrucât sunt **față de o persoană** determinată și, mai exact, față de persoană care are dreptul corelativ (*claim-right*); în al doilea rând, ele sunt **obligatorii**, întrucât executarea lor e garantată de stat, așa cum dreptul corelativ poate fi impus prin forța de constrângere a statului. Datoria morală, deși face parte dintr-un sistem normativ (care poate fi analizat folosind cadrul hohfeldian), poate fi și non-direcțională și nu are neapărat un corelativ juridic, care să fie impus de societate (a se vedea, în acest sens, analiza făcută de K. Baker, *op. cit.*, pp. 600-601).

⁸ O foarte bună analiză a mecanismelor de definire și aplicare a celor două tipuri de relații regăsim la M. Vatiero, *op. cit.*, pp. 848-853.

Distincția este necesară deoarece permite analizei juridice să facă față complexității dreptului, unde, spre exemplu drepturile nu sunt doar comenzi de acțiune (în cadrul unor relații juridice de ordinul întâi), ci și mecanisme de control asupra acțiunii și asupra normelor în sine (în cadrul unor relații juridice de ordinul doi).

De exemplu, capacitatea unei persoane A de a merge pe terenul proprietatea sa este în schema lui Hohfeld un **privilegiu**, analizabil în cadrul unor relații juridice de ordinul întâi, și ține de **acțiune**, de conduita propriu-zisă a lui A. Dar abilitatea proprietarului A de a vinde terenul și de a transfera proprietatea sa către B este o **putere** analizabilă în cadrul unor relații juridice de ordinul doi și ține de **schimbarea acțiunii**, adică de schimbarea setului complex de privilegii, drepturi, datorii și imunități deținute de A – în calitatea sa de proprietar al terenului – în setul complex de privilegii, drepturi, datorii și imunități deținut de B, noul proprietar.

Prin urmare, clasificarea lui Hohfeld separă în acest fel instrumentele juridice care reglementează **conduitele** (relații juridice de ordinul întâi) de instrumentele juridice care reglementează **cine și cum poate schimba conduitele** (relații juridice de ordinul doi).

3. Pe lângă cele **două categorii logice de bază** (corelative și opuse) care definesc structura interioară a schemei și cele **două clase majore de relații** (de ordinul întâi și de ordinul doi), programul lui Hohfeld include în proiectul său și o serie de clasificări „suprapuse” (*overspreading classifications*), aplicabile fiecăruia dintre cele opt concepte fundamentale, dar acestea nu au fost finalizate de autor.

Una dintre aceste clasificări suplimentare se regăsește până azi în teoria dreptului și împarte toate relațiile juridice în **relații primare** (*primary*) și **secundare** (*secondary*). Această distincție, preluată de Hohfeld de la John Austin⁹, a avut o lungă serie de comentatori până în doctrina contemporană¹⁰.

Relațiile primare provin din drepturile de bază (de exemplu, dreptul contractual la îndeplinirea obligației). **Relațiile secundare** sunt remediale, provin din drepturile de ordinul doi sau drepturile de recurs care apar atunci când un drept primar este încălcat (de exemplu, dreptul la plata daunelor care se naște pentru că a fost încălcat dreptul contractual la îndeplinirea obligației).

Așa cum am arătat, clasificarea suplimentară se aplică tuturor celor opt concepte fundamentale. Relațiile secundare nu se aplică doar drepturilor (*claim rights*), ci și celorlalte concepte.

Spre exemplu, deși există o datorie primară de a nu înșela pe cineva (*tort duty*), o persoană poate avea o **libertate secundară (privilegiu)** în raport cu datoria secundară de

⁹ N.E.H. Hull, *Vital schools of jurisprudence: Roscoe Pound, W.N. Hohfeld, and the promotion of an academic jurisprudential agenda, 1910-1919*, în *Journal of Legal Education*, June 1995, vol. 45, nr. 2, pp. 123-124, disponibil *in extenso* la adresa <https://www.jstor.org/stable/42893384>.

¹⁰ Contribuția analitică a lui Wesley Newcomb Hohfeld a exercitat o influență notabilă asupra operei lui H.L.A. Hart, acesta din urmă citând des lucrările lui Hohfeld. Deși Hart este considerat figura preeminentă a teoriei dreptului în secolul al XX-lea, comparația lui frecventă cu Hohfeld în doctrină arată cât de modernă era gândirea lui Hohfeld (vezi și J. Brady, *op. cit.*, p. 263).

a plăti daune, dacă înșelăciunea nu cauzează niciun prejudiciu real. O parte (A) poate avea **puterea secundară** de a stinge o datorie secundară de plată a daunelor prin soluționarea litigiului, sub rezerva aprobării instanței. La fel, dacă termenul de prescripție pentru acțiunea lui A expiră, cealaltă parte (B) dobândește o **imunitate secundară** față de orice răspundere de a plăti daune. Drepturile primare ale lui A rămân neafectate, dar A nu mai are **puterea** de a obține un remediu¹¹.

4. Teoria lui W.N. Hohfeld a fost aplicată în mod explicit în analizele contemporane a drepturilor și a fost mult nuanțată și extinsă, doctrina afirmând chiar o **renaștere** a teoriei și o **aplicare profundă** în studiul actual al drepturilor și sistemelor normative¹². Însă, chiar și în forma sa originală, poate să fie utilizată în atât de necesarele operații de calificare juridică.

În opinia noastră, câtă vreme ceea ce poate fi practic observat sau analizat, cel puțin într-o primă fază a raționării juridice, este doar o *conduită*, atunci nu putem califica din punct de vedere juridic această conduită (și acesta este, credem noi, punctul forte al schemei lui Hohfeld) decât dacă o situăm inițial (metodologic) într-una dintre cele două clase de relații. Aceasta presupune că trebuie să dăm un răspuns la întrebarea dacă conduita subiectului de drept se înscrie în clasa de relații care sunt create cu alte persoane prin conduita persoanei, dar independent de voința acestuia de le crea (în cadrul unor relații juridice de ordinul întâi) sau în clasa de relații create chiar prin intervenția persoanei (în cadrul unor relații juridice de ordinul doi).

Spre exemplu, remiterea unei sume de bani este o conduită pozitivă și observabilă. Ea nu poate fi calificată, spre exemplu, ca licită sau ilicită – conform teoriei lui Hohfeld – decât dacă stabilim clasa de relații care reprezintă universul de discurs. Conduita poate fi licită față de anumite persoane și ilicită față de altele. Spre exemplu, dacă o persoană trece printr-un imobil care nu îi aparține, proprietarul imobilului poate considera că are o conduită ilicită, dar celelalte persoane pot prezuma, în mod justificat, că este însuși proprietarul și că are o conduită licită.

Dacă suma este remisă de un debitor în baza *obligăției* sale de plată – respectiv a unui *drept* de creanță al creditorului, în lipsa oricărui *privilegiu* al debitorului față de creditor și deci fără ca să poată fi valabil invocată (*no-right*) neexecutarea obligației –, înseamnă că avem de a face cu prima clasă de relații. După ce am făcut această încadrare, putem, în opinia noastră, să calificăm conduita ca fiind *conformă* (cu o lege, cu un contract) sau *neconformă*.

Dacă suma de bani este remisă, spre exemplu, de un terț gerant al afacerilor debitorului aceleiași obligații, atunci acesta exercită o *putere* asupra geratului, care are o *răspundere* față de gerant. Admitem, totodată, și că nu este adevărat că gerantul are o *incapacitate* față de relațiile juridice ale geratului, corelate *imunității* gerantului. *Doar*

¹¹ În acest sens, a se vedea K. Baker, *op. cit.*, p. 591.

¹² În acest sens este pertinentă observația lui Pierre Schlag că opera lui Hohfeld contribuie cu privire la cum să gândești despre drept, și nu la ce să gândești despre drept (vezi P. Schlag, *op. cit.*, p. 189).

după ce am făcut această încadrare, putem să calificăm conduita ca fiind *licită* sau nu (în raport cu o ordine juridică care legitimează puterea pe care gerantul a avut inițiativa să o exercite).

Prin urmare, întrebările de tipul „Este licită conduita A?” sunt prematur adresate dacă nu este avută în vedere clasa de relații sociale care formează universul de discurs al gândirii juridice care urmează să „distileze” răspunsul la întrebare.

Utilitatea teoriei lui Hohfeld ține de metodă: *înainte de calificarea unei fapte* trebuie să obținem răspuns la o altă întrebare fie din setul de întrebări:

(1) „Este conduita A, aparținând lui Y, obiectul unei obligații asumate de Y față de altă persoană, X?” – ceea ce *se corelează* cu „dreptul lui X privitor la conduita A aparținând lui Y” sau

(2) „Este conduita lui A, aparținând lui Y, obiectul unui privilegiu al lui Y față de X?” – ceea ce *se corelează* cu negarea dreptului (îndreptățirii) lui X de a obține de la Y conduita A (unde disjuncția este exclusivă, adică în același timp, ori Y este obligat să aibă conduita A față de X, ori Y are privilegiul de a avea conduita A față de X), fie din setul de întrebări:

(1') „Este conduita A, aparținând lui X, exercițiul unei puteri față de „cercul” de relații juridice ale lui Y?” (încât datorită conduitei A, aparținând lui X, persoanei Y i se modifică aceste relații) – ceea ce *se corelează* cu răspunderea lui Y în cadrul acestor relații modificate prin conduita A, aparținând lui X sau

(2') „Este conduita lui A, aparținând lui X, expresia unei incapacități a lui X de a influența „cercul” de relații juridice ale lui Y?” (ceea ce *se corelează* cu imunitatea lui Y în raport cu conduita A, aparținând lui X).

5. Programul comprehensiv al lui Hohfeld nu a fost finalizat de autor, dar a fost continuat de H.L.A. Hart, cel mai scriitor autor de teoria dreptului în sistemul de *common-law* din secolul al XX-lea.

Autorul rămâne important, în primul rând pentru că metoda sa face posibile calificări juridice asumate și adevărate alegeri normative, inaccesibile de cele mai multe ori din cauza confuziilor terminologice¹³. Hohfeld citează, ca bune exemple de confuzii terminologice, litigiile comerciale și litigiile de muncă. În aceste domenii, autorul afirmă o reală tentație de a trece de la propoziția de genul „Am dreptul să fac comerț” la propoziția „Așadar, tu ai o obligație de a nu îmi stânjeni afacerea”. Din punct de vedere logic, această inferență este incorectă și se datorează încălcării principiului identității între sensul termenului „drept” din prima propoziție (sens care poate fi detectat în opoziția *right-no-right*) cu sensul aceluiași termen implicat în a doua propoziție (sens care se degajă din opoziția *privilege-duty*). „A avea dreptul de a comercializa” înseamnă a spune că, în conducerea propriei afaceri, comerciantul nu aduce niciunei persoane vreun prejudiciu. De aceea, față de orice altă persoană, fiecare dintre activitățile sale de comerț

¹³ W.N. Hohfeld, *op. cit.*, p. 715; a se vedea și articolul lui J.L. Coleman, *Mistakes, misunderstandings, and misalignments*, în *Yale Law Journal*, 121, 2012, p. 541, disponibil *in extenso* la adresa <http://yalelawjournal.org/2012/03/20/coleman.html>.

este privilegiată. Din același motiv, cu privire la fiecare activitate individuală de comerț, orice terț este lipsit de îndreptățire (*no-right*) să ceară comerciantului încetarea acesteia. De aici nu rezultă însă nimic cu privire la drepturile comerciantului privitoare la acțiunile altor persoane. Privilegiul comerciantului (absența unei obligații) privește numai acțiunile comerciantului, nu are consecințe asupra altor persoane. Din privilegiul comerciantului de a comercializa, nu rezultă că acesta ar dobândi un drept ca o altă persoană să se abțină să aibă o conduită ce ar face ca activitatea comerciantului să se desfășoare cu dificultate¹⁴.

În al doilea rând, sporul de rigoare adus limbajului juridic poate fi observat doar prin folosirea metodei. Hohfeld însuși a subliniat că terminologia pe care o propune teoria sa nu se îndepărtează prea mult de vocabularul utilizat în mod obișnuit în practica instanțelor. Totuși, terminologia are aptitudinea de a organiza raționamentul juridic dacă este utilizată în legătură cu folosirea în practică a schemei de relații juridice și a conceptelor propuse de el. Spre exemplu, termenul „imunitate” are sens pentru orice jurist. Dar în schema lui Hohfeld el are un sens precis și autonom: imunitatea lui X nu este un privilegiu (după cum lasă să se înțeleagă folosirea comună a termenului în limbajul juridic), ci termenul ar trebui folosit într-un scenariu în care cercul relațiilor juridice ale lui X nu poate fi schimbat prin faptul voluntar al lui Y¹⁵. Desigur, după cum observa J.W. Harris faptul că judecătorii, legiuitorii și juriștii, în general, nu folosesc aceste concepte specifice nu stabilește că lucrurile nu ar fi fost mai clare dacă le-ar fi folosit¹⁶. Anumiți scriitori americani au întrebuintat însă în mod deliberat terminologia și metoda lui Hohfeld, atât în analiza dreptului privat, cât și în analiza legilor din comunitățile primitive. The American Law Institute's Restatement folosește și ea această terminologie, arată același autor¹⁷.

Nu în ultimul rând, este regretabilă reticența cu privire la folosirea schemei lui Hohfeld în practica dreptului. Este posibil însă ca această metodă de analiză, în varianta ei originală a lui Hohfeld sau în variante contemporane mai complexe și mai adaptate, să aibă nevoie de niște „transportatori de sens”, care să facă apel la intuițiile și reprezentările cele mai familiare și mai răspândite ale juriștilor.

¹⁴ Chiar dacă devine convenabilă crearea normativă a unui asemenea drept, ar trebui evitată legătura dintre existența dreptului și faptul că, în exemplul de mai sus, activitatea comercială este privilegiată. Spețele din dreptul englez privitoare la „right to picket” au scos în evidență că persoanele care pichetează o activitate nu produc niciun fel de prejudiciu și nici nu au conduite ilicite tocmai pentru că activitatea lor nu încalcă niciun drept al altor persoane – a se vedea cazul *Broome v Director of Public Prosecutions, Western Cape and Others, Wiggins v W/NMDE Streekländros, Cape Town and Others* (9413/05, 9963/05) [2007] ZAWCHC 61 (31 October 2007), disponibil la adresa <http://www.saflii.org/za/cases/ZAWCHC/2007/61.html>.

¹⁵ Sensul dat de Hohfeld nu poate acoperi nici ceea ce se înțelege în mod obișnuit prin „imunitățile” constituționale și nici nu este posibilă această suprapunere conceptuală, pentru că acest tip de imunități acoperă relații juridice care exclud alteritatea.

¹⁶ J.W. Harris, *Legal philosophies*, ediția a 2-a, Editura Oxford University Press, New York, 2004, p. 86.

¹⁷ *Ibidem*, p. 86.